

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

RİSALETU'L HİCAP

KİTABIN ORJİNAL ADI
RİSALETU'L HİCAP

Müellif
İbn-i Useymîn

Tercüme
İbrahim Gadban

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
GİRİŞ.....	15
HİCAP RİSÂLESİ.....	20
YÜZ ÖRTMENİN FARZİYETİNİ İFADE EDEN DELİLLER.....	20
1) KUR'AN-I KERİM'DE YER ALAN DELİL- LER:.....	20
2) SÜNNET-İ SENİYYE'DE YER ALAN DELİL- LER:.....	34
3) KIYASIN GEREKTİRDİĞİ DELİLLER:.....	48
YÜZ AÇMAYI CAİZ GÖRENLERİN DELİLLERİ..	59
GETİRİLEN BU DELİLLERİN REDDİ.....	63

ÖNSÖZ

Hamd Allah'a özgüdür. O'na hamd eder, O'ndan yardım ister ve O'ndan bağışlanma dileriz. Nefislerimizin şerrinden, yaptıklarımızın kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah kime hidayet ederse onu saptıracak yoktur. Kimide saptırırsa onu doğru yola sevk edecek biri bulunmaz. Allah'tan başka hiçbir (hak) ilahın olmadığına, Onun tek ve ortağı bulunmadığına şahitlikte bulunur, Hz. Muhammed (s.a.v)'in O'nun kulu ve rasûlü olduğuna tanıklık ederiz. Salât ve selamların en güzeli önderimiz Hz. Muhammed'e ve O'nun güzide ashabına olsun.

Hiç şüphe yok ki edep ve ahlâk olgusu, insanoğluna bahşedilmiş nimetlerin başında gelir. Bu sayede küçük büyüğe, genç yaşlıya, talebe hocaya ve evlat ebeveynine saygı gösterir. Eğer edep ve ahlâk ilkesi

olmasaydı, o zaman yeryüzünde büyük bir bozulma meydana gelirdi.

Biricik rehberimiz Hz. Muhammed (a.s) edep, ahlâk, hayâ ve iffetin yok olduğu bir dönemde insanlığa gönderilerek ahlâkî tüm değerlerini yitirmiş bir toplumu yeniden inşâ ve ihyâ etmişti. O her fırsatta ahlâkın önemine vurgu yapmış ve şöyle buyurmuştu:

“Hiç şüphe yok ki, sizin en hayırlılarınız ahlâkî bakımdan en iyi olanlarıdır.”

(Buhârî ve Müslim)

“Şüphesiz ki, aranızda ahlâkı en güzel olanları benim en çok sevdiğimdir.” (Buhârî)

“Müminlerin iman bakımından en mükemmelleri ahlâkları en güzel olanlarıdır.” (Tirmizî)

“Şüphesiz her dinin (önemsemiş olduğu) bir ahlâkı vardır; İslâm'ın ahlâkı ise hayâdır.” (İbn-i Mâce)

“Kıyamet gününde müminin mizanında güzel ahlâktan daha ağır basacak hiçbir şey olmayacaktır.” (Tirmizî)

“Şüphesiz ki ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.” (Hâkim)

“Allah’ın kulları arasında en çok sevdiği kimseler ahlâkları en güzel olanlardır.” (Hâkim)

Yaşadığımız bu çağda ise edep ve ahlâk olgusu insanların benliklerinde, Rasûlullah (s.a.v)’in kendilerine gönderilmiş olduğu müşrik Arap toplumunununkinden çok daha fazla azalmış ve bu günün insanı İslâm’ın kendileri için öngördüğü bu ilkelerden onlara nazaran çok daha fazla uzaklaşmıştır.

Meseleyi birde kadın açısından ele aldığımızda karşımıza korkunç bir tablo çıkmaktadır. Aslına bakılırsa kadın hayâ ve edep noktasında tarihte darb-ı mesel olmuştur. Yakın tarihe kadar da böyle devam etmiştir. Ancak üzülererek belirtmeliyim ki,

batının kokuşmuş medeniyetinin bizleri kuşatması sonucu, tarihte hayâ ve iffetiyle önemli bir rol oynayan kadın bu fonksiyonunu yitirmiş ve şimdi arsızlığın ve iffetsizliğin adeta simgesi haline gelmiştir. Hâlbuki kadın, bırakın açılıp saçılmasını, aslı itibarıyla kabuğunda gizlenmiş bir inci gibidir. Onu sahibinden başkasının bilmemesi, tanımaması gerekir. Genel itibarı ile kadının şu an ki konumu budur.

Olayı birde Müslüman Hanım için değerlendirmek gerekir ki, buda genel anlamda pek iç açıcı değildir. Müslüman hanımlar İslâm’ın kendileri için öngördüğü elbise ve tesettür biçimini neredeyse giymekten çekinir hale gelmiş ve bu nedenle aşağılık kompleksine kapılmışlardır. Oysa Müslüman bir bayan İslâm’ın kendisi için seçmiş olduğu kıyafeti giyerken utanmak şöyle dursun, onunla şeref duymalı ve onu giydiği için kendisini izzetli hissetmelidir. Bu

nokta da Hz. Ömer'in şu müthiş cümlesini hatırdan çıkarmamak lazımdır. Ne diyordu İmam Ömer (r.a)? *“Allah bizleri İslâm ile izzetlendirmiştir. Eğer biz izzeti başka yerde ararsak o zaman O bizi mutlaka zelil edecektir.”*

Müslüman hanım kendisini açık saçık kadınların yanında kesinlikle aşağı bir seviyede görmemeli ve bundan dolayı asla içinde farklı duygular galeyana gelmemelidir. Şayet böylesi bir duygu ona galip gelmişse o zaman asr-ı saadetin o iffet abidesi hanımlarını tefekkür ederek kendisine hâkim olan bu duyguları yenmelidir.

Kadının yüzünü örtmesinin farz olup olmadığı İslâm fıkıh tarihinin her döneminde hararetle tartışılmıştır. Bizler her ne kadar da yüzün avret olduğuna ve kadının onu örtmesinin farziyetine inansak da ortada mevcut olan ihtilafı da görmemezlikten gelemeyiz. Bununla beraber herkesin gözünden kaçan bir nokta var ki, o da bu ihti-

lafın fitne olmayan dönemler için geçerli olduğudur. Fitne olan ve art niyetli fâsık insanların cirit attığı ortamlarda ise kadının yüzünü örtmesi tüm mezheplere göre farzdır ve bu noktada en ufak bir ihtilaf yoktur. Biraz önce de belirttiğim gibi ihtilaf ve tartışma ancak İslâm'ın hâkim olduğu ve her yerde salih ve temiz ahlâklı insanların bulunduğu dönemler için geçerlidir. Günümüz ortamının ise bu şekilde olmadığı azıcık insafı olan herkes için aşikârdır.

Ülkenin her tarafını kuşatmış fâsık ve fâcir insanlar artık kapalı hanımlara bile sarkıntılık yapacak kadar haddi aşmış durumdadırlar. Şimdi böylesi bir ortamda yüz açmanın caiz olabileceğini söylemek, zannınca adalet ve insaftan yoksun olarak sarf edilmiş bir cümle olur. İnsaf çerçevesi içerisinde hareket eden birisi -farziyetine inansa bile- yüz örtmenin gerekli olduğuna kesin bir şekilde kanaat getirir. Bu nedenle

mesele hakkında adalet ve insafın asla elden bırakılmaması gerektiğine inanıyoruz; zira *“el insaf evsafu'l evsâf = insaf vasıfların en iyisidir.”*

Burada değinmeden geçemeyeceğim bir husus daha var. Müslüman'ın ihtilaflar karşısında ki tutumu nasıl olmalı ve tartışmalı meselelere nasıl yaklaşmalıdır? Acaba en ihtiyatlı olanı mı tercih etmelidir yoksa en esnek olanı mı?

Evet, bu noktada Müslüman bir fert adaleti elden bırakmamalıdır. Şimdi bunu bir örnekle açıklayalım. Hanefî âlimleri kadına dokunma sebebiyle abdestin bozulmayacağını söylemişlerdir. Ama bunun yanı sıra - mesele diğer mezhepler arasında tartışmalı olduğu için- abdest alarak ihtilaftan kurtulmanın en uygun yol olduğunu belirtmişlerdir. Diğer tartışmalı meselelerde de tutumları aynıdır. Bu metottan hareketle bizim yüz açma meselesinde de aynı tavrı

sergilememiz en ihtiyatlı ve en uygun olanıdır; zira mesele ihtilaflıdır. Diğer mezheplere göre yüz avrettir ve avret olduğu için örtülmesi farzdır. Hanefiler ise yüzü avret olarak değerlendirmediklerinden dolayı- fitneden emin olduğu zaman- onu örtmenin farz olmadığını söylemişlerdir.

Şimdi soruyoruz: Ya yüz avretse? Ya onu örtmek farzsa? Haydi, cumhur-u ulemanın görüşleri daha kuvvetli olup onu açanlar haram işliyorsa?

Bu soruları takva ehli olan bir bayan asla es geçemez. Kesinlikle böyle bir meseleyi önemsemeden edemez, çünkü o Peygamber (a.s)'in şu sözünün farkındadır:

“Kişi kendisinde herhangi bir günah olmayan şeyleri sırf bir günah vardır korkusuyla terk etmediği sürece asla muttakilerden olamaz.” (Tirmizî)

Dolayısıyla, sırf ihtilaftan kurtulmak için yüzleri örtmeli ve şüpheden uzak kalarak

hem dinimizi hem de ırzımızı korumalıyız. Bu sayede takva ile müzeyyen ve şâibelerden uzak bir hayat sürdürme imkânı buluruz. Ne mutlu inancının gereğini yaşayan insanlara!

Son dönemlerde Müslüman bacılarımızın yüzlerini açmaya başladığına dair bir takım haberler kulağıma geldi. Bu beni bir hayli üzdü tabii ki. Bunun üzerine, yüz örtmenin farz olduğunu Kur'an Sünnet ve kıyas çerçevesinde ele alan bu veciz risaleyi tercüme etmeye karar verdim. Rabbimin inayeti ile de neticelendirmek müyesser oldu. Biricik Mevla'mızdan bu mütevazı çalışmaya bereketler ihsan etmesini, onu hidayetlere vesile kılmasını ve husule gelecek olan ecirden bizi mahrum etmemesini niyaz ederiz. Hiç şüphe yok ki O (c.c.) duaları işiten ve onlara en iyi şekilde yanıt verir.

İBRAHİM GADBAN
02.06.2009 / KONYA

GİRİŞ

Hamd Allah'a özgüdür. O'na hamd eder, O'ndan yardım ister ve O'ndan bağışlanma dileriz. Nefislerimizin şerrinden, yaptıklarımızın kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah kime hidayet ederse onu saptıracak yoktur. Kimide saptırırsa onu doğru yola sevk edecek biri bulunmaz. Allah'tan başka hiçbir (hak) ilahın olmadığına, O'nun tek ve ortağı bulunmadığına şahitlikte bulunur, Hz. Muhammed (s.a.v)'in O'nun kulu ve rasûlü olduğuna tanıklık ederiz. Allah'ın salât ve selamı Hz. Muhammed'e, O'nun âline, ashabına ve güzellekle onlara tabi olanlara olsun.

Yüce Allah Hz. Muhammed (s.a.v)'i insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarması ve rablerinin izni ile Aziz ve Hamîd

olan (Allah'ın) yoluna iletmesi için hidayet ve hak din ile göndermiştir.

O'nun gönderiliş gâyesi (yeryüzünde) yalnız Allah'a ibadet edilmesini sağlamaktır. Bu ise ancak, Allah'ın emirlerine bağlanıp yasaklarından kaçınmak ve bunu nefsin arzu ve isteklerinin önüne geçirip O'na hakkıyla itaat etmek sureti ile olur. Allah'ın Hz. Muhammed'i gönderiş amaçlarından biride, güzel ahlâkı tamamlamak, her vesileyle bu ahlâk ilkelerine davet etmek ve kötü ahlâkı yok ederek her bir vasıta ile ondan sakındırmaktır.

Rasûlullah (s.a.v)'in getirmiş olduğu din her yönü ile kemâle ermiştir. Onun yeniden kendisini düzenleyip tanzim edecek hiçbir mahlûka ihtiyacı da yoktur. Zira bu din her şeyi bir hikmete göre yapan, her şeyden haberdar olan, kulları için en uygun olanı bilen ve onlara karşı çok şefkatli

olan Allah tarafından gelmiştir. Rasûlullah (s.a.v)'ın kendisi ile gönderilmiş olduğu ahlâk ilkelerinden birisi de hiç şüphe yok ki "hayâ"dır. Hayâ (utanma duygusu), Hz. Peygamber tarafından imanın bir şubesi sayılmıştır.

Hiç kimse kadının edepli olmasının ve onun, avret mahallini ve şüphe yerlerini açmaktan uzak durmasını sağlayacak bir ahlâka bürünmesinin -gerek dini açıdan gerekse toplumun adetleri açısından- Allah tarafından emredilen hayânın bir gereği olduğunu inkâr edemez. Yine; Kadının yüzünü ve insanları fitneye düşürecek yerlerini örtmesinin, onun sergileyebileceği en büyük edep ilkelerinden olduğu hususunda da hiçbir şüphe yoktur. Bu sayede kadın kendisini muhafaza eden ve fitneden uzaklaştıran bir edebe bürünmüş olur.

Vahyin, peygamberliğin, hayâ ve edebîn yurdu olan şu beldelerde¹ insanlar bu mesele hakkında doğru bir yol üzere idiler. Kadınlar hicaba bürünmüş, cilbab ve benzeri kıyafetlerini üzerlerine almış bir vaziyette sokağa çıkmakta ve kendilerine haram olan yabancı erkeklerle bir arada bulunmaktan uzak durmakta idiler. Allah'a hamdolsun ki ülkenin birçok yerinde aynı hal hâlen devam etmektedir. Ancak hicap meselesi etrafında tartışmalar meydana gelip yüz açma hususunda bir sakınca görmeyenlerin görüşleri etrafa yayılınca, bazı insanların nezdinde hicap ve yüz örtme meselesinin farz mı, müstehap mı, yoksa hakkında farz veya müstehap hükmü verilemeyecek adet ve

¹ Müellif, bu beldelerle Mekke, Medine ve civarındaki şehirleri kastediyor.

anane türünden bir şey mi olduğu hususunda bir takım şüpheler meydana geldi. Bu şüpheyi bertaraf etmek ve meselenin hakikatini ortaya çıkarmak için konuyu açıklayan bir kitapçık yazmayı arzu ettim. Bu kitapçık sayesinde hakkın ortaya çıkmasını ve bizleri hakkı hak bilip ona uyan, batılı da batıl bilip ondan sakınan kimselerin hidayetine vesile olanlardan kılmasını yüce Allah'tan niyaz ederim.

Başarı yalnız Allah'tandır.

HİCAP RİSÂLESİ

Müslüman kardeşim! Bil ki, kadının örtünmesi ve yüzünü kapatması farzdır. Bunun farzıyetine Rabbinin kitabı, Peygamberin Hz Muhammed'in sünneti, doğru bir bakış açısı ve genel kıyas kuraları işaret etmektedir.

1) KUR'AN-I KERİM'DE YER ALAN DELİLLER:

Birinci delil; Allah-u Teâlâ'nın şu buyruğudur: "(Peygamberim!) **Mümin kadınlara söyle; gözlerini haramdan sakınsınlar. Mahrem yerlerini korusunlar. Kendiliğinden görünen kısmı müstesna, ziynetlerini açığa çıkarmasınlar. Başörtülerini de yakalarının üstüne kadar indirsınler. Ziynetlerini kocaları veya**

babaları veya kocalarının babaları veya oğulları veya kocalarının oğulları veya kardeşleri veya erkek kardeşlerinin oğulları veya kız kardeşlerinin oğulları veya kadınları veya cariyeleri veya erkekliği kalmamış hizmetçileri yahut kadınların mahrem yerlerini henüz anlamayan çocuklardan başkasına göstermesinler. Gizledikleri ziynetleri bilinsin diye de ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler! Hepiniz Allah'a tevbe edin ki, felâh bulasınız.”²

Ayetin, kadının yabancı erkeklere karşı örtünmesinin farz olduğuna delalet etmesini birkaç şekilde açıklayabiliriz:

1) Allah-u Teâlâ mümin kadınlara avret yerlerinin korumalarını emretmiştir. Avret yerlerinin korumayı emretmek, koru-

² Nur Suresi, 31.

maya vesile olan şeyleri de kapsar. Akıllı olan birisi yüz örtmenin avret yerlerini koruma vesilelerinden birisi olduğu hususunda hiçbir şüpheye kapılmaz. Çünkü yüzü açmak kadına bakmaya, güzelliklerini düşünmeye ve ondan haz almaya daha sonra da (ona) ulaşip onunla temasa geçmeye bir vesiledir. Hadiste şöyle geçer:

“Gözler zina eder. Gözün zinası ise bakmaktır.” Hadisin sonunda da şöyle buyrulur: **“...Ta ki ferç (tenasül uzvu) ya bunu doğrular ya da bunu tekzip eder.”³**

Yüzü örtmek avret mahallini (ferci) koruma vesilelerinden birisi olduğuna göre onun da emredilmiş bir şey olması gere-

³ Bkz. Müslim, 2657.

kir; zira vesilelerde maksatların hükmü vardır.⁴

2) Allah-u Teâla'nın "**Başörtülerini yakalarının üstüne kadar indirsinler...**" buyruğu da yüzü örtmenin farz olduğunu ifade eden yönlerden birisidir. Zira ayette zikri geçen "humur =başörtüsü" kelimesi kadının başını örtüp gizlediği şey anlamına gelir.

Kadına başörtüsünü yakasına kadar indirmesi emredildiğine göre aynı şekilde yüzünü örtmesi de emredilmiştir. Bu emir ya bunun bir gereği olarak ya da kıyas sonucu ortaya çıkar; çünkü boynu ve yakayı (göğsü) örtmek farz olduğuna

⁴ Yani, bir şeyin hükmü ne ise ona götüren vesilelerinde hükmü odur. Buna binaen, avret mahalini örtmek farz olduğuna göre yüz örtmekte bunun vasıtalarından biri olduğu için aynı şekilde farz olmalıdır.

göre yüzü örtmenin -güzelliğin açığa çıktığı ve insanların fitneye düştüğü yer olması açısından- evleviyetle farz olması gerekir. Zira şekil güzelliğini araştıran insanlar sadece yüz tipini sorarlar. Yüz tipi güzel olduğu zaman geri kalan diğer önemli yerlere aldırış etmezler.

Binaen aleyh "*falanca kadın güzelmiş*" denildiğinde bu sözden yalnızca yüz güzelliği anlaşılır. Artık yüzün -istek ve haber alma bakımından- güzellik yeri olduğu açığa çıkmıştır. Durum böyle olunca nasıl olurda her şeyi yerli yerine koyan İslâm şeriatı boğazı ve göğsü örtmeyi emreder de yüzü açmaya müsaade etmiş olabilir? Bunu anlamak mümkün değil.

3) Allah-u Teâlâ, kendiliğinden görünen kısmı hariç ziyneti açığa vurmaya kesin bir şekilde yasaklamıştır. "*Kendiliğinden görünen kısım*" elbisenin dış yüzü gibi

açığa çıkması zorunlu olan yerlerdir. İşte bu (hikmetten) dolayı Allah-u Teâlâ “Kendiliğinden görünen kısmı” dedi de “Kadınların kendi gösterdikleri yerler” demedi.

Sonra ziyneti açığa vurmaya -ayette istisna edilenler dışında- tekrar yasakladı. Bu da göstermektedir ki ikinci kez zikredilen ziynet birinci kez zikredilen ziynetten farklı bir şeydir. Aayette zikredilen birinci ziynetten kasıt, herkesin gördüğü ve gizlenmesi mümkün olmayan (çarşaf, başörtüsü vb.) şeylerdir.

İkinci ziynet ise, kadınların süslendiği (küpe, bilezik, halhal vb.) iç süslerdir. Eğer bu ziynetler herkes için caiz olmuş olsaydı o zaman ziynet kelimesinin geçtiği ilk yerde genelleme yapmanın, ikinci yerde de istisna yapmanın anlaşılır hiçbir faydası olmazdı.

4) Yüce Allah, şehveti olmayan (iktidarsız) hizmetçilere ve henüz kadınların avretlerini bilmeyen, şehvet çağına ulaşmamış küçük çocuklara kadınların iç ziynetlerini göstermelerine ruhsat vermiştir. Bu iki şeyi ifade etmektedir:

a) İç süsleri açığa vurmamak bu iki sınıfın dışında kalan tüm yabancı erkeklere asla helal değildir.

b) Hükmün illet ve gerekçesi, kadında bulunan çekicilik ve ona âşık olmaktan duyulan korkudur. Yüzün, güzelliğin merkezi ve fitnenin (asıl) mahalli olduğu hususunda hiçbir şüphe yoktur. Bu nedenle iktidar sahibi erkeklerin fitneye düşmemesi için yüzü örtmenin farz olması lazımdır.

5) Aayette “...Gizledikleri ziynetleri bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar...” buyrulmuştur. Bununla, kadının

ayağı ile yere vurmaması gerektiği, aksi halde erkek için süslenmiş olduğu halhal⁵ ve benzeri gizli ziynetlerinin bilinebileceği kastedilmiştir. Sırf halhal ve benzeri şeylerden çıkan sesi duyması sonucu erkeğin etkilenmesinden korkulduğu için kadına ayaklarını yere vurma yasağı getirilmişse o zaman yüzün durumu nice olur? Acaba hangisi daha büyük bir fitnedir? Adamın, güzel veya çirkin, yaşlı veya genç, güzel görünümlü ya da çirkin çehreli olduğuna dair herhangi bir bilgisi olmadığı bir kadının ayağından çıkan sesi duyması mı, yoksa yüzünü açmış, güzel çehreli, parlaklık ve çekicilikle dopdolu olan ve bakışları üzerine toplayarak adeta kendisine bakılmaya davet eden bir kadına bakmak mı? Hangisi daha büyük bir

⁵ Ayağa takılan bir tür ziynet eşyası; ayak bileziği.

fitnedir? Hangi fitnenin daha büyük olduğunu ve örtüp gizlemeye hangisinin daha çok ihtiyaç duyduğunu kadınlara karşı istek ve arzusu olan her erkek çok iyi bilir...

İkinci delil; yüce Allah'ın şu sözüdür: **“Nikâh ümidi kalmamış ve çocuk doğurmaktan kesilmiş kadınların ziynetlerini (yabancı erkeklere) göstermeksizin dış elbiselerini çıkarmalarında kendileri için herhangi bir günah yoktur. Yine de iffetli davranmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allah işitendir, bilendir.”**⁶

Bu ayet-i kerimenin delalet yönü şöyledir:

Allah-u Teâlâ, yaşları ilerlediğinden dolayı erkeklerin kendilerine arzu duymaması sebebiyle evlenme ümidi kalmamış

⁶ Nur Suresi, 60.

yaşlı kadınların, ziynetlerini açığa vurmamaları kaydıyla dış elbiselerini açmalarında herhangi bir günah olmayacağını belirtmiştir. **“Dış elbiselerini açmalarından”** kastın onların çırılçıplak kalmaları olmadığı herkesçe bilinen bir husustur. Bununla asıl kastedilen; göğüs üzerinde - el ve yüz gibi- genellikle gözüken yerleri örtmeyen elbiselerdir.

Bu yaşlı kadınlar için açmalarına izin verilen elbiseler tüm bedeni kaplayan (çarşaf ve pardösü gibi) elbiselerdir. Bu hükmün yalnızca bu yaşlı kadınlara özgü olması, henüz evlenme ümidini yitirmemiş genç kızların onlarla aynı hükme tâbi olmadığını gösteren açık bir delildir. Eğer, dış elbiselerini çıkarmanın caiz olduğunu ifade eden bu hüküm (yaşlı- genç) herkesi kapsamış olsaydı o zaman evlenmekten ümidini kesmiş yaşlı kadın-

ların zikredilmiş olmasının hiçbir anlamı olmazdı.

Allah-u Teâlâ'nın **“Ziynetlerini** (yabancı erkeklere) **göstermeksizin...**” buyruğu da evlenme ümidini henüz yitirmemiş genç bir bayanın örtünmesinin farz olduğunu ifade eden başka bir delildir. Çünkü genç bir bayan yüzünü açtığı anda genellikle ziynetini göstermeyi, güzelliğini dışa vurmaya, erkeklerin kendisini görerek onu övmelerini ya da buna benzer hedefleri amaçlar. Tabi ki nadiren de olsa bu amacı gütmeyenler mevcuttur, fakat istisnalar kaideyi bozmaz.

Üçüncü delil; Allah-u Teâlâ'nın şu buyruğudur:

“Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve mü'min kadınlara (bir ihtiyaç için dışarı çıktıklarında) örtülerini üzerlerine almalarını emret. Bu, onların tanınma-

ması ve incitilmemesi için en elverişli olanıdır. Gerçekten de Allah bağışlayandır, esirgeyendir.”⁷

İbn-i Abbas (ra) der ki:

“Allah-u Teâlâ, bir ihtiyaç sebebiyle evlerinden ayrıldıkları zaman cilbaplarıyla bir gözü açık kalacak şekilde yüzlerini örtmelerini mü'min hanımlara emretmiştir.”

Bu bir sahabe sözüdür. Sahabenin sözü ise huccettir. Hatta bunun merfu⁸ hükmünde olduğunu söyleyen âlimler bile vardır.

İbn-i Abbas (r.a)'ın *“Bir gözlerini açarlar”* ifadesi; kadının yola bakması gibi bir zarurettten dolayı caiz görülmüştür. Eğer herhangi bir ihtiyaç yoksa o zaman kadı-

⁷ Ahzâb Suresi, 59.

⁸ Merfu Hadis; söz, fiil ve takrîr olarak Hz. Peygambere izafe edilen hadislere denir.

nın gözü açmasını gerektiren hiçbir neden yoktur.

Ayette geçen *“Cilbab”* ifadesi başörtünün üzerine giyilen aba türü bir ridâ/çarşaftır.

Ümmü Seleme (r.anha) der ki:

“Bu ayet indiğinde Ensâr kadınları, sekînetten dolayı sanki başlarında kargalar varmışçasına, üzerlerinde de giyinmiş oldukları siyah elbiseler/çarşafklar olduğu halde dışarı çıktılar.”

Ebu Ubeyde es Selmanî (r.a) ve diğerleri şunu zikretmişleridir:

“Müminlerin hanımları başlarının üzerlerinden cilbablarını sarkıtlırdı. Öyle ki yalnızca gözleri gözükürdü. Onu da yolu görebilmek için açarlardı...”

Dördüncü delil; Allah-u Teâlâ'nın şu sözüdür:

“Onlara (peygamber hanımlarına) babaları, oğulları, kardeşleri, kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kadınları (mümin kadınlar) ve ellerinin altında bulunan (cariyeleri) hakkında bir günah yoktur. (Yani bunlara karşı örtünmeleri gerekmez.) Ey Peygamber hanımları! Allah’tan korkun. Zira Allah her şeye hakkıyla şahittir.”⁹

İbn-i Kesir (rh.a) der ki:

“Allah-u Teâlâ kadınların yabancı erkeklere karşı örtünmeleri gerektiğini emredince (zikri geçen) bu akrabalara karşı örtünmenin farz olmadığını beyan etti. Nitekim Nur Suresi’nin 31. ayetinde de onları istisna ederek hüküm dışı bırakmıştı...”¹⁰

⁹ Ahzâb Suresi, 55.

¹⁰ Bkz. *“Tefsîru’l Kur’ani’l Azîm”* ilgili ayetin tefsiri.

Kur’an-ı Kerim’den zikrettiğimiz bu dört delil, kadının yabancı/namahrem erkeklere karşı yüzünü örtmesinin farz olduğunu ifade etmektedir. İlk ayet ise tam beş yönden buna delalet etmektedir.

2) SÜNNET-İ SENİYYE’DE YER ALAN DELİLLER:

Hiz. Peygamber’in hadislerinde yer alan deliller şöyledir:

Birinci delil; Rasûlullah (s.a.v)’ın şu buyruğudur:

“Sizden birisi bir kadına görücü olarak gittiği zaman sırf evlenme amacı ile bakarsa o kadın bunu bilmese bile o adama bakmasından dolayı herhangi bir günah yoktur.”¹¹

¹¹ Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Heysemî, *“Mecmau’z- Zevâid”* adlı eserinde bu hadisin

Hadisin meseleye delalet yönü şöyledir:

Rasûlullah (s.a.v), evlenmek isteyen bir erkeğin kendisiyle evlenmeyi arzuladığı bir kadına sadece evlenme amacıyla bakmasını günah saymamıştır. Bu da, evlenme amacı dışında yabancı bir kadına bakan erkeğin her halükârda günahkâr olacağını gösterir. Evlenme arzusunda olan birisinin zevk alma ve şehvete gelme amacı ile bakması da aynı şekilde günahıdır.

Şayet “hadiste erkeğin nereye bakacağı açıklanmamıştır. Muhtemelen bakılacak bu yerler göğüs kısmı ve boyun gibi yerlerdir.” denilse, buna şöyle cevap verilir:

Herkes bilir ki kadının güzel olmasını isteyen bir taliplinin amacı yüz güzelliği-

senesinde bulunan ravilerinin sahih hadis ricali olduğunu söylemiştir.

dir. Yüzün dışındaki yerler genellikle sorun edilmez. Dolayısıyla kıza talip olan biri yüze bakar. Çünkü güzelliği amaçlayan birisinin temel amacı hiç şüphe yok ki budur.

İkinci delil; Rasûlullah (s.a.v) kadınlara bayram namazının kılınacağı yere (musallaya) çıkmalarını emredince Kadınlar: “Ey Allah’ın Rasûlü! Ama birimizin cilbabı yok.” dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): **“O zaman kardeşi ona kendi cilbabından giydirdin.”** buyurdu.¹²

Bu hadis göstermektedir ki, sahabe hanımlarındaki genel tutum bir kadının cilbapsız dışarı çıkamayacağı ve cilbabı bulunmadığı anda dışarı çıkmasının mümkün olmayacağı yönündedir. Bun-

¹² Buhârî, Müslim ve diğer hadis âlimleri rivayet etmiştir.

dan dolayı onlar, Rasûlullah (s.a.v) kendilerine namazgâha çıkmalarını emredince bu engeli O'na hatırlattılar. Efendimiz de onlara meselenin çözümünü göstererek kardeşinin o kadına kendi cilbababından giydirmesini önerdi ve asla cilbapsız çıkmasına izin vermedi. Hâlbuki bayram namazının kılındığı yere çıkmak hem erkeklere hem de kadınlara emredilmiş bir şeydir. Rasûlullah (s.a.v), dinen emredilen bir işte kadınların cilbabsız çıkmalarına izin vermiyorsa, nasıl olur da zaruret olmayan ve dinen emredilmemiş olan yerlere cilbabsız çıkmalarına izin verebilir? Üstelik onların dışarı çıkmaları; çarşılarda dolaşmak, erkeklerle karışık ortamlarda bulunmak ve faydasız seyirde bulunmaktan başka bir şey değildir...

Cilbab giymeyi emretmek -Allah en iyisini bilir ya- kadının tamamen örtünmesinin gerekli olduğuna bir delildir.

Üçüncü delil; Buhârî ve Müslim'de Hz. Aişe'den rivayet edilen şu hadistir:

Hz. Aişe der ki: *"Rasûlullah (s.a.v) sabah namazı kıldırır, elbiselerine bürünmüş mümin kadınlarda O'nunla beraber namazda hazır bulunurlardı. Namazdan sonra evlerine dönerlerdi de karanlıktan dolayı kimse onları tanıyamazdı.*

Hz.Aişe devamla şöyle der:

"Şayet Rasûlullah (s.a.v) kadınlarda bu gün bizim gördüğümüz (giyim, kuşam, koku ve takı takınma gibi) şeyleri görseydi onları mescide gelmekten menederdi. Tıpkı İsrail oğullarının kadınları mescitlere gitmeleri hususunda men ettikleri gibi..."¹³

¹³ Buhârî ve Müslim rivayet etmiştir.

Bu hadisin bir benzeri Abdullah İbn-i Mesud (ra) tarafından da rivayet edilmiştir.

Hadisin meseleye iki yönden delaleti vardır:

1) Hicaba bürünme ve bedeninin tamamını örtme işi, çağların en hayırlısı, Allah'a en değerlisi, ahlâk ve edep bakımından en yücesi, iman açısından en mükemmeli ve amel olarak en elverişli olan bir dönemde yaşayan sahabe hanımlarının genel tutumları idi. Onlar ki, Allah'ın kendilerinden ve onlara güzelce tâbi olanlardan razı olduğu örnek insanlardır.

Allah-u Teâlâ şöyle buyurur:

“(İslâm’a girme hususunda) öne geçen ilk Muhacirler ve Ensâr ile onlara güzellikle tâbi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuş, onlarda Allah’tan razı olmuşlardır. Allah onlara içinde ebedi

kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte büyük kurtuluş budur.”¹⁴

Sahabe hanımlarının yolu bu olduğuna göre o yoldan sapmamız hiç bize yakışır mı? Üstelik o yola uyup tabi olan kimse-lerden Allah razı olacaktır.

Yüce Allah şöyle buyurur:

“Kim kendisine doğru yol belli olduktan sonra Rasûlullah’a muhalefet eder ve müminlerin yolundan başka bir yola uyarsa, onu o yolda bırakırız ve cehenneme sokarız; orası ne kötü bir yerdir.”¹⁵

2) Müminlerin annesi Hz. Aişe ve Abdullah İbn-i Mesud (r.a) ilim, fıkıh, Allah'ın dininde basiret sahibi ve kullara nasihatçi olma bakımından ne güzel ör-

¹⁴ Tevbe Suresi, 100.

¹⁵ Nisâ Suresi, 115.

nektirler! Onlar kadınlarda gördükleri durumu Rasûlullah (s.a.v)'ın da görmesi halinde onları kesinlikle mescide gelmekten engelleyeceğini bildiriyorlar. Hem de bu olay en efdal çağların birinde meydana geliyor.

O dönemde ki durum Rasûlullah (s.a.v)'ın dönemininkinden çok daha farklı bir hal almış ve onları mescitlerden alıkoymayı gerektirecek bir seviyeye ulaşmıştı. Rasûlullah (s.a.v)'ın döneminin üzerinden ortalama bin üç yüz yıl¹⁶ geçmiş olan, din duygusunun birçok insan kalbinde zayıfladığı, hayâ olgusunun azaldığı, durumun daha da vahim bir hal aldığı şu dönemi var siz düşünün. Hz. Aişe ve Abdullah İbn-i Mesud (ra) şeriatın onay-

¹⁶ Bu tarih kitabın kaleme alındığı zaman için söylenmiştir.

lamış olduğu şu kaideyi çok iyi anlamışlardı: "Sakinmayı gerekli kılan her iş yaktır."

Dördüncü delil; Rasûlullah (s.a.v):

"Kim sırf kibrinden ötürü elbisesini yerde sürürse, kıyamet günü Allah ona hiç bakmayacaktır." buyurunca Ümmü Seleme (r.anha): *"O zaman kadınların etek uçları ne olacak (Ya Rasûlullah!)"* dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) **"Bir karış uzatırlar."** buyurdu. Ümmü Seleme (r.anha): *"O halde ayakları gözükür."* deyince, Rasûlullah (s.a.v): **"O zaman bir arşın uzatırlar daha fazla uzatmazlar."** buyurdu.¹⁷

¹⁷ Bkz. Ebu Davûd,4119; Tirmizî, 1736. Hadis "sahih"tir.

Bu hadis, kadının ayağını örtmesinin farziyyetini ve bunun sahabe hanımlarınca biline bir şey olduğunu gösteren bir delildir. Hiç kuşku yok ki ayak, fitne (ye mahal olma) bakımından el ve yüzden daha düşük bir seviyededir.¹⁸ En düşük seviyede olanına- ki bu ayakları örtmektir- uyarıda bulunmak aynı zamanda ondan daha önemli ve hükme daha elverişli olanına da uyarıda bulunmayı gerektirir. Dinin hikmeti, fitne bakımından daha düşük seviyede olan bir şeyin (ayağın) örtülmesini farz kılıp ta fitnece ondan çok

¹⁸ Ayağın yalın bir şekilde görünmesi bile fitneye neden olacağı için yasaklanmıştır. Ya onu ince, süslü ve etkileyici çoraplarla ziynetlendirmenin hükmü ne olur? Maalesef kendisini İslam'a nipet eden ve tesettüre bürünmüş olan bayanlar bile süslü ve çekici çoraplar giymek sureti ile bu haya düşmektedir. Allah bize şuur versin.

daha büyük olan bir azanın (yüzün) açılmasına izin vermeyi kabul etmez. Zira bu hem Allah'ın hem de O'nun şeriatının hikmetiyle çelişen bir durumdur.¹⁹

Beşinci delil; Rasûlullah (s.a.v)'in kadınlara hitaben söylediği şu sözüdür.

“Sizden birinin anlaşmalı kölesi olur da onun yanında da köleliğini sona erdirecek kadar para bulunursa, hemen ona karşı örtünsün (avret yerlerini ve ziynetini göstermesin)”²⁰

Hadisten şu hükümler elde edilir:

¹⁹ Rasûlullah (s.a.v), ayağın gözükmemesi için kadınların eteklerini iyice indirmelerini emretmektedir. Ayakları örtmeyi emreden bir dinin ayaktan daha fazla çekiciliği olan yüzü açmaya müsaade etmesi gerçektende mantık dışıdır. Böyle bir şeyin “hikmet” ilkesi ile örtüşmesi mümkün değildir. Hâlbuki din, hikmetin ta kendisidir.

²⁰ Nesaî hariç diğer hadis imamları rivayet etmiştir. İmam Tirmizî hadisin “sahih” olduğunu belirtir.

1) Köle sahibi olan bir kadının mülkünde olduğu sürece kölesine karşı yüzünü açması caizdir. Köle onun mülkü olmaktan çıktığı anda ise kadının örtünmesi farzdır; zira o köle onun için artık yabancı hükmündedir.

2) Kadının yabancılara karşı örtünmesi fazdır.

Altıncı delil; Hz Aişe der ki:

“Biz Rasûlullah (s.a.v) ile beraber ihrama girmiştik .(Bazen) yanımızdan atlılar geçiyordu. Onlar bize (doğru) gelince bizler cilbaplarımızla yüzlerimizi örtüyorduk. Uzaklaştıklarında da yüzlerimizi açıyorduk...”²¹

Hz. Aişe'nin: *“Onlar bize (doğru) gelince, bizler cilbaplarımızla yüzlerimizi örtüyorduk”* sözü, yüzü örtmenin farz olduğunu gös-

²¹ Ahmed b. Hanbel, Ebu Dâvut ve İbn-i Mâce rivayet etmiştir.

teren bir delildir. Çünkü ihramda iken emredilen, yüzü açmaktır. Eğer Hz.Aişe ve diğerlerinin yüzünü açmalarına engel olacak güçlü bir mani olmasaydı, o zaman atlılara karşı bile olsa yüzlerinin açık olması vacip olurdu. Bunu biraz daha izah edelim: Kadının ihramda iken yüzünü açması ehl-i ilmin çoğunluğuna göre farzdır. Bir farz ancak kendisi gibi farz olan bir şeyle terk edilebilir. Eğer yabancı erkeklere karşı yüzü örtüp hicaba girmek farz olmasaydı, o zaman ihramlı iken yüz açmayı terk etmek caiz olmazdı.²² Buhârî,

²² Burada anlatılmak istenen şudur: İhramlı bir bayanın yüzünü açık tutması gerekir. Hz. Aişe ve beraberindeki mümin hanımlar ihramlı olmalarına rağmen at üzerinde kendilerine doğru gelen erkeklere karşı yüzlerini örtmüşlerdir. Onların bu tutumu yüz örtmenin farz olduğunu gösterir. Şayet bu farz olmasaydı o zaman Hz. Aişe gibi bir kadının ihramlı iken yüzünü kapatması-

Müslim ve diğer hadis imamlarının rivayetlerine göre ihrama girmiş bir bayan peçe takmaktan ve eldiven kullanmaktan men edilir.

İbn-i Teymiyye (rh.a) der ki:

“Hadis, peçe ve eldiven kullanmanın ihramlı olmayan kadınlarca bilinen (ve uygulana gelen) bir şey olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu (normal şartlarda) yüzü ve elleri örtmeyi gerekli kılar...”

Sünnet-i Seniyye’den aktarmış olduğumuz bu hadisler, bir kadının yabancı erkeklere karşı örtünmesinin ve yüzünü kapatmasının farz olduğunu gösteren altı tane delildir. Buna bir de Kur’an’dan verdiğimiz dört delili ilave edersen Kur’an ve Sünnetten tam on delil olmuş olur.

nın bir anlamı olmazdı. Demek ki ihramlı olduğunda bile yüzü örtmek gerekiyorsa o zaman normal şartlarda evleviyetle örtmek gerekir.

3) KIYASIN GEREKTİRDİĞİ DELİLLER:

On birinci delil doğru bir bakış açısı ve İslâm şeriatının öngördüğü genel kıyas kurallarıdır. Bu kıyas kuralı ise şudur:

Maslahatı²³ ve maslahata götüren yolları kabul edip bunlara teşvik etmek. Mefsedeti ve mefsedete götüren yolları reddedip bunlardan sakındırmak.

Maslahat olduğu kesin olan veya faydası zararından daha fazla olan her şey -ya farz olarak ya da müstehap olarak- emredilmiştir. Aynı şekilde zararı kesin olan veya zararı faydasından daha fazla olan

²³ Maslahât: İnsana dünya ve ahrette fayda sağlayan şey; insanın yararına ve menfaatine olan şeyler. Mefsedette bunun zıddıdır.

her şey de-ya haram olarak ya da mekruh olarak-nehyedilmiştir.

Peçe indirmeyi ve kadının yabancı erkeklere karşı yüz açmasını düşündüğümüzde zararının yanında her ne kadar küçük ve basit bir takım faydaları olsa da zararının daha fazla olduğunu görürüz.

Yüz açmanın zararlarından bazıları şunlardır:

1) Çekicilik: Kadın yüzünü güzelleştiren şeyler yapmak ve etkileyici bir görünümle onu açmak suretiyle cazibeli bir hale gelmektedir ki, zaten bu şer ve fesadın en büyük etkenlerinden biridir.

2) İmanın Bir Şubesi Fıtratın Gereklere Olan Hayâ Duygusunun Yok Olması:

Kadın hayâ hususunda darb-ı mesel olmuştur. (Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v) için şöyle denmiştir): **“O utancından per-**

de arkasına gizlenen bakire kızlardan daha da hayâlî/utangaç idi.”²⁴

Dolayısıyla kadında hayâ duygusunun yok olması onun imanında bir eksilmenin meydana geldiği ve yaratıldığı fıtrattan uzaklaştığı manasına gelir.

3) Erkeklerin Etkilenmesi: Özellikle de kadın güzel olduğu ve kendisinden bir gülümseme, bir cilve ve -çok açık kadınlarda olduğu gibi- bir latife sadır olduğu zaman... Bu nedenle şöyle denmiştir: *“Önce bir bakış, sonra bir selam, daha sonra konuşma, ardından randevulaşma, en sonunda da ilişkiye girme gelir.”*

²⁴ Burada kadının çok hayâlî olması gerektiğine işaret edilmiş ve Rasûlullah'ın onlardan bile üstün bir hayâ duygusuna sahip olduğu ifade edilmiştir. Araplar bir insanın hayâlî olduğunu vurgulamak istediklerinde onu bakire kızlara benzetirlerdi.

Şeytan insanoğlunun damarlarında kan gibi dolaşmaktadır. Nice söz, gülüş ve neşe (li bir bakış) vardır ki erkeğin kalbini kadına, kadının kalbini de erkeğe bağlamış sonunda da giderilmesi mümkün olmayan şeyler meydana gelmiştir. Allah-u Teâlâ'dan bu gibi şeylerden bizleri emin kılmasını temenni ederiz.

4) Erkeklerle Bir Arada Bulunma: Kadın yüz açma ve peçesiz dolaşma noktasında kendisini erkeklerle bir seviyede tuttuğu zaman kendisinde ne bir hayâ kalır ne de bir çekingenlik. İşte bunda büyük bir fitne ve kapsamlı bir fesat söz konusudur.

“Hz. Peygamber bir gün mescitten dışarı çıkmıştı. Tam o esnada erkeklerle kadınların yol ortasında (karışık bir vaziyette) bir arada olduklarını gördü ve hemen kadınlara: “Siz geride durun.

Yolun ortasında gitmeniz sizin için olacak şey değildir. Sizler yolun en ücra köşesinden (ve erkeklere en uzak olan tarafından) gidiniz.” buyurdu.²⁵

Şeyhu'l İslâm İbn-i Teymiyye, kadının, yüzünü yabancı erkeklere karşı örtmesinin farz olduğunu belirttikten sonra şöyle der:

“Şüphesiz ki Allah-u Teâlâ kadınlarının ziyinetlerini/süslerini kendiliğinden gözüken ve kendiliğinden gözükmeyen olmak üzere iki kısma ayırmıştır. Kadının kendiliğinden gözüken (çarşaf gibi) dış ziyinetlerini eşinden ve mahremi olan yakınlarından başkasının görmesi caizdir. Hicab ayeti inmeden önce kadın-

²⁵ Hadisi İbn-i Kesîr Nur Suresinin 31. ayetini tefsir ederken zikretmiştir. Hadisin devamı şöyledir: “...kadınlar duvarlara öylesine yanaşırlardı ki, bu nedenle elbiseleri duvarlara takılırdı.” Bkz. Ebu Dâvud, 5272.

lar cilbab giymeksizin dışarı çıkmaktaydılar. Bu nedenle de erkekler onların yüz ve ellerini görüyordu. Tabii ki o dönemde kadının yüz ve ellerini açması caizdi. Yüz ve ellerini açmaları dinen sakıncalı olmadığı için (haliyle) onlara bakmakta da her hangi bir günah yoktu. Sonra Allah-u Teâlâ hicab ayetini indirip: **“Ey Peygamber, hanımlarına, kızlarına ve mümin kadınlara (bir ihtiyaç için dışarı çıktıklarında) örtülerini üzerlerine almalarını söyle/emret”**²⁶ buyurduğunda kadınların erkeklere karşı tamamen örtünmelerini (hicaba bürünmelerini) emretti...”

“... Cilbab, İbn-i Mesud (r.a) ve diğerlerine göre “ridâ” türü bir elbisedir. Çoğunluk ise bunu “başın ve bedenini tamamını örten izar” şeklinde adlandırmaktadır...”

²⁶ Ahzâb Suresi,59.

İbn-i Teymiyye şöyle devam eder:

“Kadınlar tanınmamaları için cilbab giymekle emrolunduklarına göre -ki bu yüzü örtmek veya onu peçe ile kapatmak anlamına gelir- yüzün ve ellerin kadının göstermemekle emrolunduğu ziynetten olduğu ortaya çıkmış olur. Bunun dışında kalan dış elbiseyi ise yabancıların görmesi caizdir. İbn-i Mesud (r.a) iki görüşün sonuncusunu, İbn-i Abbas (r.a) ise birincisini zikretmiştir...”

Kitabın ilerleyen sayfalarında da şöyle der:

“Yüz, el ve ayak bu hükümden farklıdır.²⁷ Kadının bu sayılanları yabancı (namahrem olan) bir erkeğe izhar etmesi -nesih olayı vuku bulmadan önce mevcut olan iki görüşün en sahîh olanına göre- caiz değildir. Kadın (çar-

²⁷ Yani bunlar, gösterilmesi caiz olan yerlerden farklı bir hükme tabidir.

*şaf türü) dış elbisesinden başkasını yabancılara gösteremez..."*²⁸

*"Kadının, yüzünü, ellerini ve ayaklarını namahrem olan erkeklere göstermesi kendisi için yasaktır; ancak o yerleri (mümin) kadınlara ve mahremi olan yakınlarla göstermesi yasak değildir."*²⁹

*"Bilmen gerekir ki mesele hakkında Allah'ın iki maksadı vardır: bunların birincisi kadınlarla erkeklerin birbirinden ayırt edilmesi, ikincisi ise kadının örtünmesidir..."*³⁰

Bu zikredilenler Şeyhu'l İslâm İbn-i Teymiyye'nin sözleridir. İmam Ahmed b. Hanbel'in mezhebine mensup fakihlerin sözlerine gelince; ben bunlardan sadece müteahhirinin (son dönem âlimlerinin) sözlerini nakledeceğim.

²⁸ Bkz. "el-Fetâvâ" c. 2, sf.110.

²⁹ A.g.e. sf, 117, 118.

³⁰ A.g.e. sf, 152.

"el-Müntehâ" adlı eserde şöyle denir: "Hadım olan birisinin ve erkekliği kalmamış kimsenin namahrem olan bir kadına bakması kesinlikle haramdır."

"İkna" adlı kitapta da şöyle geçer: "Hadım birisinin ve erkekliği kalmamış kimsenin yabancı bir kadına bakması haramdır."

"İkna" adlı eserin bir başka yerinde şöyle denir: "Hür bir kadına kasten bakmak caiz değildir. Kadının saçına bakmak haramdır."

"Metnü'd-delil" adlı kitapta da şöyle denilmektedir: "(Yabancı bir kadına) bakış sekiz kısma ayrılır... Bunların birincisi ergenlik çağına ulaşmış bir erkeğin -erkekliği kalmasa bile- akıl baliğ olan bir kadına ihtiyaç dışı bakmasıdır. Böylesi bir erkeğin kadının hiçbir yerine -hatta saçına bile- bakması caiz olmaz..."

Şafî Mezhebine gelince; onlar şöyle demektedirler:

“Şehvet sebebiyle olan ya da etkilenmenin meydana gelmesi mümkün olan her bir bakış ihtilafa mahal olmayacak şekilde haramdır. Ancak, eğer bakış şehvetten kaynaklanmıyor ve neticesinde her hangi bir etkilenmeden (kesin olarak) korkulmuyorsa o zaman (mezhep içerisinde) iki görüş vardır³¹; en doğru olanı ise -“Minhâc” adlı eserde de belirtildiği gibi- bunun aslında olduğu gibi haram olmasıdır.

İmam Nevevî, kadınların yüzlerini açarak dışarı çıkmalarına engel olunması gerektiğini tüm Müslümanların ittifakıyla nakletmekte ve bakışın etkilenmeye araç olup şehveti kamçıladığını belirtmektedir.

³¹ Bu iki görüş, Şafilere ait olan “el-İkna” adlı esrin şerhinde zikredilmiştir.

Allah-u Teâlâ: **“Mümin erkeklere söyle, gözlerini harama bakmaktan sakındırınlar”**³² buyurmaktadır. Dolayısıyla şeriatın güzelliklerine uygun olan, (şerre vesile olan) kapıları örtmektir.

“Neylü'l Evtâr” adlı eserde de kadınların -özellikle fasıkların çok olduğu ortamlarda- yüzlerini açarak dışarı çıkmalarının engellenmesi gerektiğine dair Müslüman âlimlerin ittifak ettiği zikredilmiştir.

³² Nur Suresi, 30.

YÜZ AÇMAYI CAİZ GÖRENLERİN DELİLLERİ

Bildiğim kadarıyla yüz ve elleri açmayı caiz görenlerin Kur'an ve Sünnet'ten şu zikredeceklerimin dışında delilleri bulunmamaktadır:

Birinci delil; Allah-u Teâlâ'nın: **"Kendiliğinden gözüken kısmı hariç ziynetlerini açığa çıkarmasınlar..."**³³ buyruğunu, İbn-i Abbas (r.a)'ın *"Kadının yüzü, elleri ve yüzüğü"* şeklinde tefsir etmesidir. Bu tefsir aynı zaman da A'meş tarafından Said b. Cübeyr'den de rivayet edilmiştir. Sahabe sözü huccet olduğuna göre kadının el ve yüzlerini açması caizdir!

İkinci delil; Ebu Davud'un Hz. Aişe'den rivayet ettiği şu hadistir: "Hz. Ebu Bekir

³³ Nur suresi, 31.

(r.a)'in kızı Esmâ, üzerinde şeffaf ve ince elbiseler olduğu halde Rasûlullah (s.a.v)'ın yanına girdi. Bunu gören Rasûlullah (s.a.v) hemen ondan yüzünü çevirdi ve **"Ey Esmâ! Hayız görme çağına ulaştığı zaman bir kadının -eline ve yüzüne işaret ederek- şurası ve şurası hariç vücudundan hiçbir yerinin gözükmesi uygun değildir."** buyurdu.³⁴

Üçüncü delil; Buhârî ve diğer hadis imamlarının İbn-i Abbas'dan rivayet ettikleri şu hadistir: İbn-i Abbas (r.a)'ın erkek kardeşi Fadl (r.a) veda haccı sırasında Hz. Peygamber (s.a.v)'in terkinde³⁵ bulunuyordu. Derken "Has'am" kabilesinden bir kadın Rasûlullah (s.a.v)'ın yanına geldi. O esnada Fadl kadına, kadında

³⁴ Bkz. Ebu Dâvut, 4104.

³⁵ Devesinin arkasında.

Fadl (r.a)'a bakmaya başladı. Bunu gören Rasûlullah (s.a.v.), Fadl (r.a)'ın yüzünü diğer tarafa çevirdi..."³⁶

Bu hadiste kadının yüzünün açık olduğuna bir delil vardır.

Dördüncü delil; yine Buhârî ve diğer hadis imamlarının Cabir b. Abdillah (r.a)'dan rivayet etmiş oldukları şu hadistir: "Rasûlullah (s.a.v.) insanlara bayram namazı kıldırdı. Sonrada onlara öğüt verip bazı hatırlatmalarda bulundu. Ardından kadınların bulunduğu tarafa geçti. Onlara da öğüt verip bir takım hatırlatmalarda bulundu ve **"Ey kadınlar topluluğu! İnfak edin; çünkü cehennem odununun çoğunluğu sizlerden olacak"** buyurdu. Ravi derki: "Derken yüzünde siyahlık bulunan hayırlı bir kadın ayağa

³⁶ Bkz. Buhârî, Kitabu'l Hacc, 2.

kalkarak *"Ey Allah'ın Rasûlü! Niçin (biz cehennem odunu olacağız)"* diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.): **"Çünkü sizler halinizden çokça şikâyetçi olur ve eşlerinize nankörlük edersiniz."** buyurdu.³⁷

Eğer kadının yüzü açık olmasaydı hadisi aktaran ravi onun yüzünde siyahlık olduğunu bilemezdi.

Evet, bildiğim kadarıyla kadının namahrem olan erkeklere karşı yüzünü açabileceğine dair huccet olması muhtemel olan deliller bunlardır. Şimdi bunları tek tek ele alalım.

³⁷ Bkz. Buhârî, 978.

GETİRİLEN BU DELİLLERİN REDDİ

Getirilen bu deliller, yüz örtmenin farz olduğunu ifade eden delillere mukavemet gösterecek kadar güçlü değildir. Bunun ise iki nedeni vardır:

a) Yüz örtmenin farz olduğunu ifade eden deliller asıldan taşıyıcı niteliktedir. Yüz açmanın caiz olduğunu belirten deliller ise asıl üzere baki bırakıcıdır. Usûl ilmiyle uğraşanlar iyi bilir ki, asıl olana yeni bir nitelik kazandıran hüküm, onu aslı üzere baki bırakan hükümden önce gelir. Hükümlerde asıl olan o hükmün olduğu gibi bırakılmasıdır, ancak her ne zaman asıl olana yeni nitelik kazandıran bir hüküm bulunursa o zaman bu, o aslın değişime uğradığı ve ona yeni bir hüküm kazandırıldığı anlamına gelir. Bu nedenle biz deriz ki: Meseleye yeni bir nitelik ka-

zandıran bu hükümde bir derece daha fazla bilgi bulunmaktadır, o da asıl olan hükmün değiştiğini ortaya koyan bir şeydir. Yeni bir hükmün varlığını kabul etmek onu yok saymaktan önce gelir.³⁸ Anlattığımız bu kaide -delillerin sübut ve delaleti açısından denkliği varsayılsa bile reddedilmesi mümkün olmayan bir kuraldır.³⁹

³⁸ Burada anlatılmak istenen şudur: kadının yüzünün açık olması asıldır. Onun kapanması ise asıl üzerine getirilmiş bir ilavedir. Usûl-ü fıkıh ilmi açısından, asıl üzerine yapılan ilaveler, asıl olandan daha önceliklidir. Dolayısıyla kadının yüzünü örtmesi onu açmasından daha önce gelir.

³⁹ Müellifin izah etmeye çalıştığı bu mesele usul ilmiyle alakalı olduğu için ilk bakışta anlaşılması mümkün olmayabilir. Ama okuyucu bu kısmı birkaç kez dikkatlice okursa o zaman mesele daha da anlaşılır bir hale gelecektir.

b) Bizler yüz açmanın caiz olduğunu ifade eden delilleri dikkatlice düşünürsek, onların yüz açmayı yasaklayan delillere mukavemet göstermediğini anlarız. Şimdi o delilleri tek tek ele alarak bu söylediklerimizi ispat edelim:

1) İbn-i Abbas (r.a)'ın ayet hakkında yapmış olduğu yorumu üç şekilde izah etmemiz mümkündür:

- Şeyhu'l İslâm İbn-i Teymiyye'nin de belirttiği gibi, İbn-i Abbas (r.a)'ın bu görüşünün hicab ayeti⁴⁰ inmeden önce vuku bulmuş olması muhtemeldir.

- Ya da onun (el, yüz ve yüzük gibi şeylerle) kastettiği; kadının başkalarına göstermekten men edildiği ziynetler olabilir. Haddi zatında İbn-i Abbas (r.a)'ın Ahzab

⁴⁰ Hicab Ayeti ile kastedilen; Ahzâb Suresi, 59. ayettir.

Suresi 59. ayetine getirmiş olduğu yorum bu iki ihtimali de desteklemektedir.⁴¹

- Biz İbn-i Abbas (r.a)'ın kastının bu iki ihtimalden biri olduğunu kabul etmesek bile onun yaptığı bu yorum başka sahabîlerin yorumlarıyla çeliştiği için kabul edilmesi zorunlu bir delil değildir. Çünkü bir sahabînin sözünün delil olabilmesi için başka bir sahabînin sözü ile çelişki arz etmemesi gerekir. Oysa İbn-i Mesud (r.a)'un görüşü O'nun ki ile tamamen farklıdır. Binaen aleyh, sahabe sözleri bir biri ile farklılık gösterdiği zaman diğer deliller arasında tercihe en şayan olanı kabul edilir. İbn-i Mesud (r.a), ayette yer alan **“Kendiliğinden gözüken kısmı hariç”** ifadesini *“gözükmesi kaçınıl-*

⁴¹ İbn-i Abbas'ın bu yorumu daha önceki sayfalarda geçmişti.

maz olan rida türü dış elbise” olarak yorumlamıştır. Dolayısıyla böylesi bir durumda deliller arasında tercih yapmak ve bu iki sahabînin yorumları arasında en kuvvetli olanını tercih etmek durumundayız.

2) Hz. Aişe'nin zikretmiş olduğu Esmâ hadisi iki sebepten dolayı zayıftır. Bu sebeplerin birincisi şudur: Hadisi Hz. Aişe'den rivayet eden “Halid b. Düreyk” ile Hz. Aişe arasında bir inkita' (kopukluk) söz konusudur. Nitekim Ebu Davud'un bizzat kendisi de bu hususa dikkat çekmiş ve şöyle demiştir:

“Halid b. Düreyk Hz. Aişe'den hadis işitemiştir.”

Ebu Hatim er-Razî'de aynı şekilde onu (n rivayet ettiği bu hadisi) illetli kabul etmiştir.

İkinci sebep ise; hadisin senedinde Said b. Beşir en-Nasrî isimli bir şahsın varlığı-

dır. İbn-i Mehdî (ondan hadis rivayet etmeyi) terk etmiş; Ahmed b. Hanbel, İbn-i Maîn, İbn-i Medînî ve İmam Nesaî de onu zayıf kabul etmiştir.

Buna göre hadis *“zayıftır”* ve yüz örtmenin farz olduğunu ifade eden hadislerle mukavemet gösterecek kadar güçlü değildir. Üstelik Hz. Ebu Bekir (r.a)'ın kızı Esmâ, Rasûlullah (s.a.v) hicret ettiği esnada tam 27 yaşında büyük bir kadındı. Bu nedenle O'nun yüz ve elleri dışında vücut hatlarını belli eden ince kıyafetlerle Rasûlullah (s.a.v)'ın huzuruna girmiş olması -Allah en iyisini bilir ama- biraz uzak gözükmektedir. Bununla birlikte hadisin sahih olduğu kabul edilse bile, biz bu olayı hicab ayetinin inmesinden önce gerçekleşmiş olduğuna hamlederiz.

3) İbn-i Abbas (r.a)'ın rivayet etmiş olduğu Fadl b. Abbas (r.a) olayında yabancı

bir kadına bakmanın caiz olabileceğini gösteren en ufak bir delil yoktur. Çünkü Rasûlullah (s.a.v.), Fadl (r.a.)'ın yaptığı bu eylemi onaylamamış, aksine onun yüzünü başka bir tarafa çevirmek sureti ile (olaya tepkisini göstermiştir.)

İmam Nevevî, Müslim şerhinde bu hadisten çıkan hükümleri sıralarken, yabancı bir kadına bakmanın haram olduğunu ifade etmektedir.

İbn-i Hacer de "Fethu'l Bârî" adlı eserinde hadisten elde edilen hükümleri zikreder ve şöyle der: *"Bu hadiste yabancı kadınlara bakmanın yasak olduğu ve gözleri sakındırmanın gerekliliği ifade edilmiştir. Kadı İyaz der ki: "Bazıları bunun yalnızca etkilenme olacağından korkulduğu zaman vacip olacağını zannetmiştir. (hâlbuki öyle*

değildir.) Bana göre Rasûlullah (s.a.v.)'ın Fadl'ın yüzünü kapatması⁴² (sözle bunu emretmesinden) daha da etkili bir tutumdur."

Burada "Rasûlullah (s.a.v.), neden kadının yüzünü kapatmasını emretmemiştir" şeklinde bir itiraz gelebilir. Biz böylesi bir itiraza şöyle cevap veririz: Görünen o ki Fadl'ın baktığı bu kadın ihramlı idi. İhramlı olan bir kadın için asıl olan -yabancı erkekler bakışlarını ona dikmediği müddetçe- yüzünü açık tutmasıdır. Ayrıca, Rasûlullah (s.a.v.)'ın, o kadına, olayın gerçekleşmesinden sonra (yüzünü örtmesini) emretmiş olması da ihtimal dâhilindedir. Şüphesiz ki kadının yüzünü örttüğüne

⁴² Bazı rivayetler "yüzünü diğer tarafa çevirdi" şeklinde gelmişken, bazıları da "yüzünü örttü" şeklinde ifade edilmiştir. Kadı İyaz, ifadesini ikinci rivayete göre kurmuştur.

dair bir naklin bulunmaması, onun yüzünü örtmesinin farz olmadığı anlamına gelmez; çünkü bir hükmün rivayet edilmiş olması, o hükmün yokluğuna işaret etmez.

Cerîr b. Abdillâh el- Becelî (r.a) der ki: "Rasûlullah (s.a.v)'a 'ani bakışın' hükmünü sordum. Rasûlullah (s.a.v): "**hemen gözünü çevir**" buyurdu.

Diğer bir rivayette ise: "Gözümü çevirmemi bana emretti" denilmiştir.

4) Cerîr b. Abdillâh (r.a)'dan rivayet edilen hadisin ne zaman vuku bulduğu zikredilmemiştir. Ayrıca o kadının evlenme ümidi kalmamış (yaşlı) kadınlardan olması da muhtemeldir ki böylesi kadınların yüzlerini açmaları zaten caizdir. Dolayısıyla bu hadisten o kadının dışında kalan hanımların yüzlerini örtmelerinin farz olmadığı anlamı çıkmaz. Ya

da bu olayın hicab ayeti inmeden önce meydana gelmiş olması mümkündür; çünkü hicab ayeti hicretten beş veya altı yıl sonra inmiş, bayram namazı ise hicretin ikinci yılında meşru kılınmıştır.

Şimdi kardeşim, bilmen gerekir ki, sözü bu kadar uzatmamızın asıl sebebi, yüzün açılmasını arzulayanlardan birçoğunun deşelediği bu toplumsal mesele hakkında insanların konunun hükmünü bilmeye duydukları ihtiyaçtır. Oysa yüzün açılmasını isteyen (yazarlar) meseleye tam bir vukufiyet sağlamamış ve bu noktada gereken araştırma ve incelemeleri yapmamışlardır. Hâlbuki adalet ve insaf çerçevesi içerisinde araştırma yapan birisinin üzerine düşen, konuyu iyice öğrenmeden önce söz söylemeye kalkmaması ve tartışma götürülen deliller karşısında adeta iki davalı arasında hükmedecek olan hâkim

gibi davranmasıdır. Böyle birisi olaya adalet gözü ile bakarak ilmî kriterlerle hüküm vermeli ve iki taraf arasında herhangi bir gerekçe olmaksızın tercihte bulunmadan, delilleri tüm açılardan iyice incelemelidir. İki görüşten birine sahip olan insanın inancı, onu, kendi delillerini ispat etme ve karşı tarafın delillerini ihmal etme gibi bir aşırılığa sevk etmemelidir. Bundan dolayı âlimlerimiz şöyle demişlerdir:

“İnanmadan önce delile başvuru ki, bu sayede inancın delile tabi olmuş olsun, delilin inanca değil.”

Her kim delile müracaat etmeden önce bir şeye inanırsa, bu inanç onu kimi zaman kendi görüşüne aykırı olan delilleri reddetmeye, eğer delillerin reddi mümkün değilse o zaman da onları tahrif etmeye sevk eder.

Bizler, delilleri inanca uydurmanın getirmiş olduğu zararları müşahede etmekteyiz. Öyle ki bu durum bazen kişiyi “zayıf” hadislere “sahih” demeye, bazen de sahîh olan delilleri kabulü mümkün olmayacak bir şekilde tevil etmeye sevk etmiştir.

Bir defasında yüz örtmenin farz olmadığını anlatan bir kitap okumuştum. Kitap sahibi Ebu Davud’un Hz. Aişe’den rivayet etmiş olduğu Esmâ hadisi ile delil getirmekte⁴³ ve hadisin hadisçilerin tamamına göre “sahîh” olduğunu ifade etmektedir. Hâlbuki durum onun iddia ettiği gibi değildir; zira hadisi bizzat rivayet eden Ebu Davud, hadisin irsal sebebiyle illetli olduğunu söylemiş, ayrıca

⁴³ Bu hadis önceki bölümlerde zikredilmişti. Hadis için bkz. Ebu Dâvud, 4104.

ravilerden biri İmam Ahmed b. Hanbel ve diğer hadis imamları tarafından zayıf olmakla suçlanmıştır. Durum böyleyken nasıl olurda hadis imamları, hadisin sahih olduğunu söyleyebilirler ki? Fakat (bir görüş üzerinde) ısrarcı davranma ve cahillik, sahibini sıkıntı ve helake duçar etmektedir.

Son olarak diyorum ki, bir meseleye ilişkin kitap yazan ve telifte bulunan kimseler, delilleri araştırma ve onları inceleme noktasında aceleci davranarak ilimsizce söz söylemekten şiddetle sakınmalıdırlar. Aksi halde yüce Allah'ın şu buyruğunda anlatılan kimselerden olurlar:

“İnsanları saptırmak için bir bilgiye dayanmaksızın Allah'a iftira eden kimseden daha zalim kim olabilir? Şüphesiz

ki Allah zalimler gürhunu hidayete erdirmez.”⁴⁴

Ya da bu müellifler delilleri araştırma hususunda gösterdikleri gevşeklik ile delillerin anlatmak istediği şeyi tahrif etmeyi/yalanlamayı birbirine karıştırmaktan uzak durmalıdırlar; çünkü o zaman kendilerinden bir kötülük meydana gelmiş ve Allah'ın şu tehdidinin altına girmiş olurlar:

“Allah'a karşı yalan söyleyenden ve hak kendisine geldiği zaman onu yalayıp daha zalim kim olabilir? Kâfirler için cehennemde yer mi yok?”⁴⁵

Hakkı hak olarak bize gösterip ona uymaya bizi muvaffak kılmasını ve batılı batıl olarak bize bildirip ondan uzaklaş-

⁴⁴ En'âm Suresi, 144.

⁴⁵ Zümer Suresi, 32.

mayı bize nasip etmesini ve hepimizi doğru yoluna iletmesini yüce Allah'tan niyaz ederiz. Hiç şüphe yok ki O ikramı bol onladır, cömertliği sonsuzdur. Allah'ın salât ve selamı peygamberi Hz. Muhammed'e, O'nun âl'ine, ashabına ve tüm tabilerine olsun.

Dualarımızın sonu âlemlerin rabbi olan Allah'a hamd etmektir.

Muhammed Salih ibn-i Useymin